

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostolle

Loimu ry:n lausunto valtion talousarviosta vuodelle 2025

Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan ympäristöjaostolle valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2025. Loimu edustaa laajalti luonnontieteellisten, ympäristö- ja metsäalojen korkeasti koulutettuja ammattilaisia. Edustamamme alat tuovat Suomelle merkittävän mahdollisuuden tulevaisuuden menestykseen ja ne ovat ratkaisevia ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunnassa sekä maallemme asetetun hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisessa.

Haluamme tällä lausunnolla kiinnittää jaoston huomion erityisesti kahteen seikkaan ympäristöministeriön hallinnonalalla:

- 1. Ympäristön- ja luonnonsuojelun kokonaisuuden rahoitus on riittämätön hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Jo nykyisten lakisääteisten tehtävien hoitaminen on vaikeaa henkilöstöön ja resursseihin kohdistuneiden leikkausten vuoksi.**
- 2. Valtionhallinnon tuottavuusohjelma uhkaa vesittää aluehallintouudistuksen sinänsä hyvät tavoitteet.**

Seuraavassa huomioitamme budjetin momenttien mukaisessa järjestyksessä.

Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (momentti 35.01.04)

Suomen ympäristökeskus SYKE tekee merkittävää työtä kestävän kehityksen edistämiseksi. SYKE:n tuottaman tutkimustiedon tarve tulee kasvamaan tulevina vuosina. Loimu ry on huolissaan SYKE:n rahoitusrakenteesta ja sen riippuvuudesta ulkopuolisesta rahoituksesta. Tyypillisesti EU-hankkeissa edellytetään vähintään 20 % omarahoitusosuutta, ja on riskinä, että SYKE joutuu jättäytymään Suomen kannalta edullisten ja kustannustehokkaiden tutkimushankkeiden ulkopuolelle, mikäli valtion nettorahoitus SYKE:lle ei kasva nykyisestä.

Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelma tulee toteutuessaan leikkaamaan kipeästi myös SYKE:ltä. On hyvä, että leikkaukset painottuvat vuosille 2027 ja 2028, jotta niihin ehditään tulevien vuosien aikana suunnitelmallisesti valmistautua. Leikkaaminen SYKE:n toiminnasta tässä mittakaavassa on kuitenkin täysin väärä suunta. Yhteiskunnallinen tietotarve ympäristökysymyksistä tulee jo pelkästään EU:sta tulevien velvoitteiden vuoksi kasvamaan, jolloin SYKE:n rahoitusta pitäisi pikemminkin kasvattaa.

Erytisen huolissamme olemme henkilöstön työkuormasta ja jaksamisesta, kun leikkausten pakottamien henkilöstövähennysten myötä jäljelle jäävien työntekijöiden työtaakka väistämättä kasvaa.

Loimu ry esittää, että ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelmaa tarkastellaan uudelleen ja Suomen ympäristökeskukseen kohdistuvien leikkausten mittakaavaa pienennetään merkittävästi.

Tutkimusalus Arandan rahoitus sisältyy SYKE:n kokonaisrahoitukseen. Viime vuosina aluksen rahoitus on ollut epävakaalla pohjalla ja sitä on jouduttu hakemaan muun muassa lisätalousarvioiden kautta. Aranda kuuluu Suomen kansalliseen tutkimusinfrastruktuuriin ja sen merkitys Suomen merentutkimukselle on suuri.

Loimu ry esittää, että Arandan lakisäätteisten toimintojen ja tutkimuksellisten tavoitteiden saavuttamiseksi aluksen toiminnalle ja ylläpidolle varataan erillinen, riittävä ja korvamerkitty summa.

Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v) (momentti 35.01.65.)

Valtakunnallisten luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöjen asiantuntemus on tärkeä osa luonnonsuojelun kokonaisuutta niin lainsäädännön kehittämisen kuin käytännön suojelutoiminnan kannalta. Yleinen kustannustason nousu osuu kipeästi kansalaisjärjestöihin samalla, kun talousarviossa leikataan avustuksia merkittävästi. Avustuksia vähennettiin jo edellisessä talousarviossa tuntuvasti suhteessa aiempiin vuosiin, ja nyt leikataan vielä lisää.

Loimu ry esittää, että suunnitellut leikkaukset avustuksiin perutaan ja määräraha säilytetään vähintään vuoden 2024 tasolla.

Ympäristön- ja luonnonsuojelu (momentti 35.10.)

Haluamme muistuttaa, että vuodelle 2024 koko ympäristön- ja luonnonsuojelun momentin rahoitus laski kokonaisuudessaan noin -34 % suhteessa vuoteen 2023, mikä oli valtava pudotus. Koko valtiontalouden kokonaisuudessa ympäristön- ja luonnonsuojeluun käytetään kuitenkin erittäin pieni summa, ja tuo summa vielä suhteellisen tehokkaasti. Nyt tähän päälle on tulossa toimintamenosäästöjä kautta linjan, vaikka momentin kokonaisuus hieman kasvaakin.

Loimu on huolissaan rahoituksen laskusta, ja arvioimme, että Suomea velvoittavien kansallisten ja kansainvälisten ympäristö- ja luontotavoitteiden saavuttaminen on jo nykyisillä resursseilla vaikeaa.

Eräät ympäristömenot (momentti 35.10.22.)

Uuden lupa- ja valvontaviraston perustaminen etenee hallitusohjelman mukaisesti. Ympäristöhallinnon osalta on tavoitteena niin sanottu ”yhden luukun” periaate. Olemme uudistusten tavoitteiden kannalla. Uudistus uhkaa kuitenkin vesittyä, kun ympäristöhallinnosta samaan aikaan leikataan osana valtionhallinnon tuottavuusohjelmaa. Muun muassa vihreän siirtymän tuomien investointien myötä lupamenettelyiden määrä on odotettavasti ja toivottavasti kasvussa. Tehokas ja laadukas lupamenettely edellyttää, että osaavaa henkilöstöä on riittävästi suhteessa työmäärään. SYKEN selvityksen¹ perusteella merkittävin viranomaisesta johtuva syy lupaprosessien viivästymiselle oli henkilökohtainen työkuorma. Säästöjen myötä on olemassa merkittävä riski, että lupaprosessit ruuhkautuvat entisestään.

Loimu ry esittää, että aluehallintouudistuksen toteuttamisen turvaamiseksi vuonna 2025 ei toteutettaisi mittavia säästöjä, jotka vaikuttavat vuonna 2026 aloittaviin virastoihin tuleviin työntekijöihin ja heidän työkuormaansa.

Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (momentti 35.10.52)

Merkittävästi supistuneen budjettirahoituksen takia Metsähallituksessa jouduttiin viime syksynä muutosneuvotteluihin, joiden seurauksena Luontopalvelujen vakinaisten asiantuntijoiden määrää vähennettiin useilla kymmenillä ja lisäksi määräaikaisten työntekijöiden työsuhteita ei jatkettu, vaikka merkittävää osaa jopa Metsähallituksen lakisääteisistä tehtävistä hoidettiin juuri määräaikaisten työntekijöiden työpanoksella. Tästä huolimatta budjettiesitys 2025 esittää Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoituksen pienentämistä edelleen yli 1,2 miljoonalla eurolla. Vuodesta 2022 vähennystä on yli 11 miljoonaa euroa.

Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät huolehtii lukuisista kulttuuriperintökohteista sekä hoitaa luonto- ja kansallispuistoja. Kansallispuistojen määrän kasvu ei näy mitenkään Metsähallituksen rahoituksessa. Puistojen merkitys ihmisten hyvinvoinnille ja luontosuhteelle on yleisesti tunnustettu, ja se näkyi etenkin koronavuosina, mutta myös nyt niiden jälkeen. Rikosseuraamuslaitoksen vankityörahalla, jonka arvo oli 1,3 M€, on hoidettu merkittävä osa etenkin eteläisen Suomen retkeilyinfrastruktuurista. Vankityön päättyessä Metsähallituksen on jatkossa katettava myös tällä rahoituksella aiemmin tehty alueiden hoito supistuvalla ympäristöministeriön perusrahoituksella. Käytännössä tilanne tarkoittaa sekä virkistyskäytön että luonnonsuojelun suoritteiden määrän laskemista. Se johtaa myös luontomatkojen palveluvarustuksen karsimiseen ja edellisen hallituksen aikana lyhennetyin korjausvelan uudelleen kasvuun.

---

¹ Syyt yli vuoden kestäneisiin ympäristölupahakemusten käsittelyaikoihin aluehallintovirastoissa 2018–2020. Ympäristöministeriön julkaisu 2021:35 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-210-5>).

Metsähallituksen hoitoon osoitetuissa kulttuuriperintökohteissa on edelleen runsaasti korjausvelkaa. Valtiovarainministeriön vetämässä STRAVA-työryhmässä arvioitiin, että yhteenlaskettu rahoitustarve valtion kulttuurihistoriallisten ja kokonaisturvallisuuden kannalta strategisten, mutta vajaakäyttöisten kohteiden kunnostamiseen hyvään kuntoon vaatisi noin 75 milj. euron rahoituksen kertaluonteisiin korjaus- ja kunnostustoimiin ja lisäksi noin 4 milj. euron vuosittaista rahoitusta vähintään seuraavan kymmenen vuoden ajan. Tähänkään työhön ei Metsähallitukselle ole ensi vuoden budjettiesityksessä osoitettu mitään.

Hallitus on luvannut turvata Helmi- ja Metso-ohjelmien jatkumisen, mikä ei kuitenkaan näy budjettiesityksessä. Esimerkiksi Helmi-elinympäristöohjelmalla on merkittävä rooli siinä, että ennallistamisen ja luonnonhoidon tavoitteet saavutetaan. Metsähallituksen Luontopalvelut on ehdottanut 10 miljoonan euron lisärahoitusta Helmi-ohjelman toteutukseen vuodelle 2025, mutta sitä ei ole esillä olevassa hallituksen budjettiesityksessä ole luvassa.

Valtionmailla kartoitetaan parhaillaan vanhoja ja luonnontilaisia metsiä, jotka EU edellyttää lakisääteisesti suojeltavaksi. Suomi on myös sitoutunut osaltaan osallistumaan EU:n 30 %:n suojelutavoitteeseen. Tämä merkitsee lähivuosina uusien luonnonsuojelualueiden perustamista, niiden hallinnon järjestämistä, luontoarvojen arviointia sekä mahdollisia ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia. Lisäksi EU:n ennallistamisasetus edellyttää heikentyneiden luontotyyppien ennallistamisen merkittävää lisäämistä. Matkailu on koronasta toipumisen jälkeen kasvussa, ja suosituimpien valtion alueilla sijaitsevien kohteiden sosiaalinen ja ekologinen kestävyys ylittyy sesonkeina.

Edellä kerrottu tarkoittaa, että Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien tuottamien palvelujen kysyntä kasvaa samaan aikaan kun niiden tuotantoa rajoitetaan supistamalla rahoitusta budjettiesityksen mukaisesti. Näyttää todennäköiseltä, että lähivuosina tullaan maastopalveluiden vähentämisen ohella lopettamaan tai ulkoistamaan myös luontokeskuksia, jotka ovat oleellinen osa suosituimpien kansallispuistojen ja matkailukeskusten palveluja ja osaltaan varmistavat edellytykset puistojen kestäväälle käytölle.

Loimu ry ymmärtää, että valtion velkaantuminen on iso ongelma, joka vaatii säästöjä kaikkialla valtionhallinnossa. Mielestämme ei kuitenkaan ole oikein osoittaa lisäsäästöjä sellaiselle organisaatiolle, joka jo viime vuonna joutui niiden takia merkittäviin henkilöstövähennyksiin ja jolla on rahoituksen pienuuden takia vaikeuksia selvittää lakisääteisistä tehtävistään.

Loimu ry esittää, että momentilla 35.10.52 kompensoidaan vankityörahahan poistuminen ja edes osa luonnonsuojelun ja virkistyskäytön rahoituksen vajeesta 5 miljoonan euron lisärahoituksella.

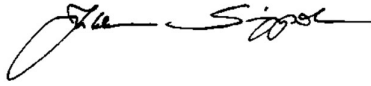
Helsingissä 30.9.2024

Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu ry

Merk.

Mikko Salo

Toiminnanjohtaja

Jukka Sippola

Neuvottelupäällikkö

Aaro Riitakorpi

Yhteiskuntasuhdepäällikkö